

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 222/2023-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15Csp (12 C) 43/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Csp (12 C) 43/2020 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie.
2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Csp (12 C) 43/2020 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie v sume **100 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **265,43 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 222/2023-20 z 5. apríla 2023 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Csp (12 C) 43/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z osemnásťstranovej ústavnej sťažnosti a ostatného spisového materiálu možno vyvodit', že sťažovateľ podal 29. júna 2020 na okresnom súde žalobu, ktorou sa podľa zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“) domáha proti žalovanej [REDAKOVANÉ], primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 734 eur (resp. po rozšírení žaloby 1 234 eur, pozn.) na tom skutkovom základe, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 14Csp/52/2017 mu platobným rozkazom bola priznaná suma 10 eur s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia.

2.1. Sťažovateľ tvrdí, že za doterajšie obdobie trvania tohto sporu (2 roky a 9 mesiacov v čase podania ústavnej sťažnosti) okresný súd iba doručoval vyjadrenia strán sporu, pričom bol 2 roky a 3 mesiace absolútne nečinný (od 13. novembra 2020 do 17. februára 2023) a dvakrát došlo k zmene zákonného sudcu. Podľa jeho názoru vec nie je skutkovo ani právne zložitá, nevyžaduje si rozsiahle dokazovanie, podania strán nie sú rozsiahle či zložitá a ani strany sporu neprispievajú svojím správaním k predlžovaniu sporu. Preto niet žiadnej okolnosti, ktorou by bolo možné ospravedlniť skutočnosť, že konanie nie je právoplatne skončené, dokonca, že sa vo veci dosiaľ neuskutočnilo ani jedno pojednávanie.

2.2. Okrem vyslovenia porušenia jeho práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní sa dožaduje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov a priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 2 700 eur a náhradu trov konania.

3. V podaní doručenom ústavnému súdu 5. apríla 2023 sťažovateľ v podstate, opakujúc dôvody ústavnej sťažnosti, uviedol, že okresný súd nariadil vo veci pojednávanie na 29. september 2023, t. j. po 3 rokoch 3 mesiacov a 7 dňoch od podania žaloby.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti č. k. SprV/266/2023 z 26. apríla 2023 prezentoval vyjadrenie v poradí druhej zákonnej sudkyne, ktoré predseda súdu považoval za vecné

a komplexné a s ktorým sa stotožnil. V kontexte veci poukázal na rozhodovaciau prax a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v obdobných veciach, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (IV. ÚS 120/2018).

5. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení z 19. apríla 2023 uviedla, že vec jej bola pridelená na základe dodatku k rozvrhu práce č. 7/2020, ktorý nadobudol účinnosť 28. septembra 2020, a že po príprave pojednávania, úkonoch vykonaných vyšším súdnym úradníkom podľa Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) jej bola v predloženej na nariadenie termínu pojednávania 2. decembra 2020. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti však termín pojednávania nariadený nebol z dôvodu, že podľa rozvrhu práce sa veci vybavujú podľa poradia, mimo vybraných vecí a predmetný prípad nepatrí medzi tie, ktoré je potrebné vybaviť prednostne. Poukázala na to, že podľa elektronickej podateľne má v súčasnosti pridelených 231 vecí, a preto nie je v jej fyzických možnostiach vybavovať všetky bez prietahov vzhľadom na ich obťažnosť. Predmetnej veci predchádza približne 53 vecí, z toho približne 35 nerozhodnutých. Keďže dodnes nebol určený počet vecí, ktoré je sudca fyzicky schopný vybaviť bez prietahov, za prípadné prietahy v konaní v oddelení 12C nemôže zodpovedať. Navyše, dala do pozornosti, že v roku 2020 bol v Slovenskej republike vyhlásený núdzový stav v súvislosti s ochorením COVID-19 a boli prijaté opatrenia obmedzujúce riadne fungovanie činností súdu, rušili sa a prekladali pojednávania, súdy fungovali v obmedzenom režime. Po uvoľnení opatrení sa prednostne riešili pojednávania, ktoré boli počas COVID-19 zrušené a preložené. K samotnej ústavnej sťažnosti poznamenala, že podávanie ústavnej sťažnosti vzhľadom na predmet sporu (zaplatenie 734 eur s príslušenstvom, rozšírené 9. februára 2023 na 1 234 eur s príslušenstvom) z titulu primeraného finančného zadostučinenia podľa § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa za úspešné uplatnenie porušenia jeho práva v konaní sp. zn. 14Csp/52/2017 o zaplatenie 10 eur s príslušenstvom, v ktorom bolo rozhodnuté platobným rozkazom, považuje za neetické a špekulatívne. V závere svojho vyjadrenia dodala, že vo veci nariadila termín pojednávania na 29. september 2023 (vzhľadom na sťahovanie súdu).

II.2. Replika sťažovateľa

6. Sťažovateľ vo svojej replike z 11. mája 2023 k vyjadreniu okresného súdu v podstate znova opakuje dôvody sťažnosti s poukazom na povinnosti všeobecných súdov konať bez prietahov, judikatúru ESLP a judikatúru ústavného súdu a priebeh napadnutého konania aj s úvahami o jeho neskončení v najbližšej dobe.

II.3. K ústnemu pojednávaniu

7. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľa súvisí s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote napadnutým postupom okresného súdu. Inak je ústavná sťažnosť svojím obsahom v podstate najmä citáciou judikatúry ústavného súdu a ESLP.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

10. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 318/2022).

11. Ústavný súd pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 22/04) zohľadňuje tri základné kritéria, ktorými sa právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci (predmet sporu) a jej význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

12. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že predmetom sporu je sťažovateľom požadované primerané finančné zadost'učinenie podľa § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa. Tento typ konania sa nejaví ako fakticky zložitý a v ostatnom čase netvorí nijak výnimočnú agendu všeobecných súdov. V správaní sťažovateľa ústavný súd nevzhliadol žiadnu takú mieru zodpovednosti, ktorá by ovplyvnila celkovú dĺžku konania.

13. Bez potreby podrobnejšej analýzy uskutočnených procesných úkonov v rámci prípravy pojednávania je pre ústavný súd podstatné, že okresný súd bol v namietanom konaní prakticky v období od predloženia spisu vyšším súdnym úradníkom zákonnej sudkyňi 2. decembra 2020 až do 4. apríla 2023, keď bolo nariadené prvé ústne pojednávanie na 29. september 2023, prakticky nečinný, čo napokon ani predseda okresného súdu ani zákonná sudkyňa nepopreli (body 4 a 5 tohto nálezu).

14. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, že na celkovú dĺžku konania mala vplyv početnosť rozhodovanej agendy, predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne, na strane druhej ústavný súd dáva do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť

konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020, I. ÚS 61/2023). Rovnako sa nemožno zbaviť zodpovednosti za prietahy v konaní v súvislosti so zmenami v organizácii súdov (tzv. súdna mapa, ktorá má byť účinná od 1. júna 2023) napriek tomu, že i táto sa nesporne odrazí v plynulosti súdnych konaní.

15. Hoci priebeh napadnutého konania bol v rokoch 2020 a 2021 nepochybne poznačený aj objektívnou skutočnosťou spojenou s pandemickou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19 a naň nadväzujúcimi zákonnými obmedzeniami vydanými v záujme zamedzenia šírenia tohto ochorenia, čo vzal ústavný súd pri rozhodovaní čiastočne do úvahy, i počas nej prevažovali obdobia, v ktorých okresnému súdu nič nebránilo v tom, aby v spore sťažovateľ a konal a meritórne rozhodol. Aktuálne je nariadený termín prvého pojednávania na 29. september 2023, z čoho možno uzavrieť, že k reálnemu prejednaniu a rozhodnutiu veci sťažovateľ a v dohľadnej dobe nedôjde.

16. V konklúzii uvedeného ústavnému súdu neostáva iné, ako konštatovať, že v napadnutom konaní nesporne došlo k zbytočným prietahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené absolútnou nečinnosťou okresného súdu, a to tak zákonného sudcu, ako aj nie dôslednou riadiacou činnosťou vedenia súdu. Z tohto dôvodu nemožno zohľadniť ani judikatúru, na ktorú poukazuje predseda súdu vo svojom vyjadrení, keďže táto sa uplatní najmä v konaniach, v ktorých všeobecný súd koná, resp. vykonáva úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci.

17. Čo sa týka namietaných práv v napadnutom konaní podľa ústavy a dohovoru a čl. 47 charty, ústavný súd prihliadol na predmet napadnutého konania vedeného okresným súdom, ktorým je rozhodovanie podľa zákona o ochrane spotrebiteľa, a preto z dôvodu vyslovenia porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru konštatoval aj porušenie základného práva na prejednanie veci v primeranej lehote v zmysle čl. 47 ods. 2 charty (m. m. I. ÚS 381/2020, IV. ÚS 72/2022, či I. ÚS 393/2022).

18. Súčasne však ústavný súd poznamenáva, že rovnako ako medzi obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je nijaký rozdiel a tieto sú svojím obsahom totožné, niet zásadnejších rozdielov ani v obsahu práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty. Preto aj vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje judikatúru a vychádza z judikatúry ESLP k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno namietané porušenie označených práv (t. j. podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty) posudzovať v rámci prerokovania ústavnej sťažnosti spoločne (m. m. IV. ÚS 120/2018). Navyše, v tomto smere je potrebné dodať, že vysvetlivky k čl. 47 charty uvádzajú, že druhý odsek čl. 47 charty zodpovedá čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 309/2021).

19. Po zohľadnení dĺžky napadnutého konania a komplexnom posúdení všetkých jeho okolností (trvanie takmer tri roky, z toho takmer dva a pol roka bez úkonu i bez vykonania jediného pojednávania) dospel ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu k porušeniu základného práva sťažovateľ a na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov, ako aj k porušeniu jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote došlo (bod 1 výroku tohto nálezu).

20. Pretože v čase rozhodovania ústavného súdu spor sťažovateľa nielen že nie je právoplatne ukončený, ale nie je ani meritórne rozhodnutý, bolo okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázané, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

21. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 700 eur, dôvodiac na piatich a pol stranách judikatúrou ústavného súdu a najmä judikatúrou ESLP a výpočtovým základom podľa stanoviska občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. Cpjn 206/2010 z 13. apríla 2011 (ďalej len „stanovisko Najvyššieho súdu Českej republiky“) k určovaniu primeraného finančného zadost'učinenia v Českej republike i so zohľadnením inflácie. Inak odôvodnenie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k primeranému finančnému zadost'učineniu argumentuje iba dĺžkou konania a kritériami pre posudzovanie prietáhov.

22. K poukazu sťažovateľa na stanovisko Najvyššieho súdu Českej republiky ústavný súd poznamenáva, že každý jednotlivý prípad je individuálny a ako k takému k nemu treba pristupovať i hľadiska priznávania primeraného finančného zadost'učinenia. Preto podľa názoru ústavného súdu paušálne stanovovane náhrady primeraného finančného zadost'učinenia na základe mechanickej aplikácie podľa vopred stanovenej metodiky nezodpovedá zásadám vyplývajúcim z príslušnej judikatúry ústavného súdu aj judikatúry ESLP, keď v každej veci treba zohľadniť okolnosti podľa kritérií uvedených v bode 11 tohto nálezu.

23. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu, berúc do úvahy aj objektívne príčiny jeho nekonania a sťažovateľom žalovanú výšku plnenia ako nadstavbu na platobným rozkazom priznanú sumu 10 eur s príslušenstvom v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia za bezodplatnosť a bezodplatnosť spotrebiteľskej zmluvy, ako aj hoci rozsiahle ale argumentačne nie veľmi priliehavé odôvodnenie ústavnej sťažnosti v tejto časti (body 62 až 87 ústavnej sťažnosti, pozn.) vrátane tvrdeného významu sporu pre sťažovateľa (body 51 až 61 ústavnej sťažnosti, pozn.), majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde považuje za adekvátne priznať sťažovateľovi ako primerané finančné zadost'učinenie sumu 100 eur a vo zvyšnej časti jeho návrhu nevyhovet (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

24. O náhrade trov konania pred ústavným súdom rozhodol ústavný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde a výpočtového základu podľa § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby

uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za 1 úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia), čo podľa vyhlášky predstavuje sumu 221,19 eur. Zvýšenie odmeny o daň z pridanej hodnoty (§ 18 ods. 3 vyhlášky) predstavuje 44,24 eur. Ústavný súd náhradu za podanú ústavnú sťažnosť pre jej príliš preexponovaný obsah, za doplnenie ústavnej sťažnosti a za repliku sťažovateľovi nepriznal, pretože ani obsah týchto podaní neprispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci. Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave(detašované pracovisko) 18. mája 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu